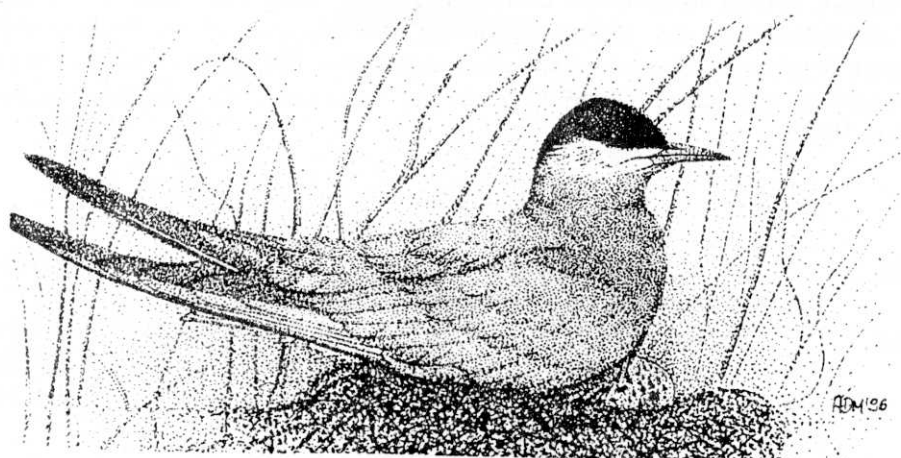

NOTATKI PRZYRODNICZE

Ptaki

GNIAZDOWANIE RYBITWY BIAŁOWĄSEJ (*Chlidonias hybridus*) POD SIEDLCAMI

W roku 1993 na stawach rybnych przylegających do granic administracyjnych Siedlec stwierdzono gniazdowanie rybitw białowąsych (Akceptacja KF PTZool). Ptaki dorosłe były obserwowane w maju i na początku czerwca. Kolonię lęgową wykryto 10 czerwca. Znajdowała się ona w zachodniej części największego stawu o powierzchni ok. 40 ha. Rybitwy białowąse zagnieździły się na skraju największej na Mazowszu kolonii śmieszki (*Larus ridibundus*) liczącej ok. 10 000 par. Gniazda rybitw znajdowały się ok. 150 m od grobli i ok. 30 m od odkrytego lustra wody w dużym łanie wysokiej, niekoszonej od wielu lat pałki (*Typha sp.*). Kolonia zajmowała obszar około 30 x 15 m silnie przerzedzonej pałki. Głębokość wody w kolonii wynosiła około 90 cm. W kolonii znajdowało się 16 gniazd rybitw białowąsych i kilkanaście gniazd śmieszek. Odległości pomiędzy gniazdami rybitw wynosiły przeciętnie 1-2 m, maksymalnie - 4 m. Wymiary gniazd; największe 23x 45 cm, najmniejsze 15 x 18 cm, pozostałe 20-25 cm x 15-20 cm. Iliczev i Zubakin (1988) podają wymiary gniazd 1,5 do 2 razy większe od "naszych". Znalezione przez nas gniazda były stosunkowo niskie. Jaja leżały na wilgotnym podłożu,

rys. A. Dmoch

podobnie jak to ma miejsce u rybitwy czarnej (*Chlidonias niger*). W kolonii znajdowało się łącznie 47 jaj w 15 gniazdach. W jednym gnieździe były już 3 pisklęta. W 13 gniazdach stwierdzono po 3 jaja, w pozostałych 1 jajo oraz 7 jaj. Topienie jaj z tego ostatniego gniazda wskazywało na pochodzenie zniesienia od conajmniej 2 samic: 3 jaja tonęły a 4 pływały nieznacznie wynurzone. W siedmiu gniazdach jaja pływały wynurzone około 1/3 nad powierzchnią wody, w pięciu gniazdach pływały tuż pod powierzchnią wody, w dwóch pozostałych w których znajdowały się po 3 jaja, sytuacja była nieco inna. Jedno jajo pływało tuż pod powierzchnią wody, a dwa pozostałe szybko tonęły. Przeprowadzone w połowie czerwca kontrole na 30 kompleksach stawów rybnych i największych starorzeczach w dolinie Bugu, Narwi i Wisły nie wykazały obecności tego gatunku. Dotyczyło to również tych starorzeczy, nad którymi obserwowano w połowie maja zaniepokojone ptaki. Na stawach rybnych w Kotuniu (ok. 15 km na zachód od stawów w Siedlcach) obserwowano w końcu lipca 1993 roku stadko złożone z młodych, lotnych ptaków i kilku dorosłych. Były to przypuszczalnie ptaki, które opuściły kolonię na stawach w Siedlcach, bowiem w Kotuniu rybitw białowąsych w miesiącach maju i czerwcu 1993 nie obserwowano. Wykryte stanowisko jest pierwszym, pewnym przypadkiem gniazdowania rybitw białowąsych w granicach Niziny Mazowieckiej. Wcześniejszą obserwację na stawach w Bąkowcu (woj. radomskie) z roku 1975 (Cieślak i Piasecki 1981) należy uznać za możliwe lub prawdopodobnie lęgową, bowiem nie wykryto wówczas zarówno gniazd jak i jaj lub piskląt. W roku 1993 zarejestrowano w Polsce (łącznie z opisanym przypadkiem) 8 stanowisk lęgowych rybitw białowąsych a liczbę par oceniono na 155-158. W następnym roku aż 11 stanowisk z łączną liczbą 211 par (Komisja Faunistyczna 1994, 1995). Większość z nich to stanowiska efemeryczne, istniejące przez 1 sezon tak jak opisany przypadek w Siedlcach. Jednak rozszerzanie arealu lęgowego rybitwy białowąsej w kierunku północno-zachodnim jest niekwestionowane. Ma to związek z dynamicznym wzrostem liczebności i ekspansją populacji ukraińskiej. Wzrost liczebności rybitwy białowąsej na zachodniej Ukrainie notuje się od początku lat osiemdziesiątych (Gorbań 1992).

Literatura

- Cieślak M., Piasecki K. 1981. *Awifauna Puszczy Kozińskiej i jej okolic*. Biul. Kwart. Radomsk. Tow. Naukowego, Radom 18,1: 9-20.
- Gorbań J. 1992. *Dynamika populacji rybitwy czarnej Chlidonias niger na Polesiu Wołyńskim (Zachodnia Ukraina)*. W: Górski W., Pinowski J. (red.) *Dynamika populacji ptaków i czynniki ją warunkujące*. WSP Słupsk: 101-103.
- Iliczev W. D., Zubakin W. A. 1988. *Pticy SSSR. Czajkowyje*. Nauka, Moskwa.

Komisja Faunistyczna 1994. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1993.*
Not. Om. 35: 331-346.

Komisja Faunistyczna 1995. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1994.*
Not om. 36: 343-358.

Andrzej Dombrowski, Konrad Sachanowicz